

Materiały

EUROREGION KARPATY

DYLEMAT SŁOWACKIEJ DYPLOMACJI

Euroregion jest pojęciem określającym dobrowolną współpracę przygranicznych obszarów dwóch lub więcej państw i ich lokalnych instytucji, m.in. w zakresie ekonomicznym, społecznym i kulturalnym. Pojęcie to odnosi się do geograficznie ograniczonego obszaru obejmującego część terytorium dwóch lub więcej państw, które zdecydowały się wzajemnie koordynować swe działania w różnych dziedzinach.

Pierwsze euroregiony na Starym Kontynencie powstały po II wojnie światowej, przede wszystkim w tych krajach Europy Zachodniej, które szukały nowych sposobów współpracy ekonomicznej i kulturalnej, umacniającej procesy pokojowej stabilizacji. Przeważająca większość euroregionów powstała na biedniejszych, tak zwanych peryferyjnych, obszarach przygranicznych Niemiec i Francji, a później także Szwajcarii i Włoch. Współpraca przygraniczna pomiędzy lokalnymi organami samorządowymi miała dwa podstawowe cele: decentralizację polityki zagranicznej oraz redukcję napięć pomiędzy narodowościami zamieszkującymi bezpośrednio sąsiadujące ze sobą tereny różnych państw.

Dzięki tego typu „pragmatycznym” założeniom istnieje już obecnie ponad sto euroregionów o mniejszym lub większym znaczeniu. To właśnie presja euroregionów skłoniła rządy państw do rozpoczęcia procesu stopniowej integracji Europy Zachodniej. Europa Środkowa potrzebowała prawie 50 lat, aż do momentu upadku komunizmu, aby zacząć naśladować bardziej rozwiniętą zachodnią część kontynentu. Proces ten znalazł swój wyraz w Debreczynie, w dniu 14 lutego 1993 r., kiedy to po wielu miesiącach prac przygotowawczych, powstał pierwszy Euroregion Karpaty. Niektórzy politycy i historycy słowaccy rozpoczęli przeciwko niemu intensywną kampanię, nie zajmując się jednak wyjaśnieniem istoty jego istnienia oraz jego znaczenia dla Słowacji i dla całego procesu integracji państw wchodzących w skład Czwórki Wyszehradzkiej.

Powołanie euroregionów nie służy żadnym destrukcyjnym celom światowego lobby, ale w sposób pozytywny realizuje idee pokojowego współistnienia narodów europejskich. Istniejące euroregiony nie powstały, aby ukoronować integracyjne ambicje polityków, ale zostały utworzone, aby utrzymać związki historyczne, ekonomiczne, kulturowe, a przede wszystkim międzyludzkie, szczególnie w tych częściach Europy, które zostały podzielone przez granice państwowe oraz różne systemy polityczne i religijne. Podstawą istnienia euroregionów nie jest stworzenie „nowych” czy odtworzenie „starych” układów państwowych ani też powstanie nowych ośrodków decyzyjnych. Ich istota leży w prostym pragmatyzmie opartym na apolitycznej konstrukcji

stabilnej, ekonomicznie zaawansowanej, pluralistycznej, wielonarodowej i wieloetnicznej społeczności, w której głos decydujący będą miały zasady tolerancji, współlistnienia i wzajemnej pomocy, a nie polityczne, religijne czy narodowe sympatie i powiązania.

GENEZA EUROREGIONU KARPATY

W tym właśnie duchu powstała po 1989 r. idea powołania pierwszych granicznych regionów Europy Środkowej. Początkowa dynamika współpracy zorientowanej głównie na handel zagraniczny i turystykę, wymianę informacji i wartości kulturowych wzrastała aż do końca 1991 r., kiedy to powstały na wschodzie dwa „mini-regiony”. 8 grudnia 1991 r. przedstawiciele trzech węgierskich prowincji (Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén i Sabolcs-Satmar-Berehovo) oraz polskiego województwa przemyskiego podpisali w węgierskim mieście Nyíregyháza akt utworzenia Regionu Karpacko-Ciskiego¹. Niezależnie od tej umowy przedstawiciele siedmiu wschodniosłowackich prowincji przygranicznych, polskiego województwa krośnieńskiego i ukraińskiego regionu transkarpackiego prowadzili w Zakopanem rozmowy dotyczące powstania Regionu Karpaty. Jego oficjalne utworzenie zostało proklamowane na spotkaniu w Krośnie przez dyplomatów i przedstawicieli organizacji samorządowych Słowacji, Polski i Ukrainy. Jednocześnie powstała rada regionu mająca na celu koordynację współpracy pomiędzy Polską, Słowacją i Ukrainą.

DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUTU BADAŃ WSCHÓD-ZACHÓD

„Interesy bezpieczeństwa” Stanów Zjednoczonych, Japonii i Niemiec wymagały wsparcia działań integracyjnych tego typu. W nawiązaniu do kryzysu jugosłowiańskiego i sytuacji, jaka powstała po rozpadzie ZSRR, przedstawiciele tych państw określili wschodnią część Europy Środkowej jako następną „obszar znacznego zagrożenia” na kontynencie europejskim. Określenie to obejmuje cały rejon Karpat i basen rzeki Cisy. Obszar ten doświadczył komunizmu i charakteryzuje się zróżnicowaną strukturą narodową i religijną. W konsekwencji, wraz z projektami pomocy zachodniej dla krajów środkowej i wschodniej Europy rozpoczęto promocję projektu Instytutu Badań Wschód-Zachód (*Institute for East-West Studies, IEWS*) zakładającego powstanie Euroregionu Karpaty. Główny inicjator i przewodniczący tego projektu Vasil Hudak, urodzony w mieście Bardejov, leżącym w północno-wschodniej Słowacji, i równocześnie przewodniczący Europejskiego Centrum *IEWS* w Atlancie w USA, w następujący sposób określił działalność Centrum:

„Instytut jest amerykańsko-europejsko-japońską, nierządową, edukacyjną i badawczą instytucją zajmującą się postkomunistycznymi przemianami w Europie Wschodniej i byłym Związku Radzieckim. Jego główną siedzibą jest Nowy Jork, ale posiada też placówki w Pradze,

¹ Cisa – (ukr. Tysa, słow. i węg. Tisza, serb.-chorw. Tisa) najdłuższy dopływ Dunaju, swój początek bierze w Karpatach Wschodnich na terenie Ukrainy; płynie wzdłuż granicy ukraińsko-rumuńskiej, a następnie ukraińsko-węgierskiej; na styku graic Słowacji, Ukrainy i Węgier skręca na południowy zachód i przepływa przez Niz. Węgierską, a następnie wpływa na obszar Wojwodiny i wpada do Dunaju [przyp. tłum.].

Budapeszcie, Warszawie, Bonn, Hadze i Moskwie. Instytutem zarządza międzynarodowe grono specjalistów, a jego przewodniczącym jest Hans Dietrich Genscher, poprzednio minister spraw zagranicznych w rządzie niemieckim. Finansowani jesteśmy przez duże amerykańskie, japońskie i niemieckie fundacje, takie jak Fundacja McArthura i Forda czy Fundacja Pokojowa Sasakawy (*Peace Foundation of Sasakawa*). Otrzymujemy również pomoc od Rady Europy, Wspólnoty Europejskiej oraz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Projekt odnoszący się do Euroregionu Karpaty jest jednym z piętnastu projektów, nad którymi w chwili obecnej pracuje nasz instytut”.

Głównym celem uczestniczenia *IEWS* w tym projekcie jest zjednoczenie w ramach większego euroregionu dwóch istniejących regionów oraz poszerzenie go o rumuńskie przygraniczne prowincje Baju-Marc i Satu-Mare leżące na obszarze Transylwanii. Według Vasila Hundala chodzi o to, że wykluczenie którejkolwiek ze stron, w tym przypadku Rumunii, oznaczałoby praktycznie międzynarodowy bojkot Euroregionu Karpaty. Instytut opracował projekt, który ma na celu zapobieżenie nowym konfliktom. Region ten jest bardzo drażliwy: występuje w nim wiele narodowości, religii, grup etnicznych i ekonomicznych. Dlatego potrzebuje pokoju i stabilizacji.

W niezbyt odległej przyszłości historia osądzi, czy włączenie się *IEWS* do procesów integracyjnych na terenie Karpat było, czy też nie było, konieczne. Ale już stało się oczywiste, że wpływ Instytutu i jego bezpośrednie wsparcie inwestycyjne okazało się istotne w kilku aspektach:

1. *IEWS* w znacznym stopniu przyczynił się do ujednoczenia procesów integracyjnych na obszarze Karpat. Udaremnił też wysiłki niektórych kręgów dyplomatycznych Węgier, Węgierskiej Akademii Nauk i przedstawicieli regionalnych organizacji samorządowych, zmierzające do podporządkowania procesów integracyjnych idei „zjednoczenia mniejszości węgierskich” na tym obszarze.

2. Ugruntował zasady terytorialne Euroregionu Karpaty, był jednym z głównych współautorów jego podstawowych dokumentów i uzyskał dla niego międzynarodowe uznanie prawne na forum Wspólnoty Europejskiej i Rady Europy oraz pomoc Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, a także innych instytucji finansowych.

3. Udało mu się też zapewnić respektowanie interesów Rumunii w ramach Euroregionu Karpaty oraz stał się mediatorem i autorem rozwiązań kompromisowych pomiędzy zdecydowanymi jego przeciwnikami a zwolennikami na poziomie władz centralnych, administracji państwowej i lokalnych organizacji samorządowych.

Statut Euroregionu rozwiązał kwestie dotyczące przyszłej działalności Instytutu, gdyż stwierdza on, że główne kierunki współpracy przygranicznej uzależnione będą od lokalnych instytucji samorządowych. *IEWS* w gruncie rzeczy przyjął pozycję konsultanta w międzynarodowych negocjacjach pomiędzy przedstawicielami Euroregionu. Zdaniem oficjalnego przedstawiciela *IEWS* w Słowacji, Antona Ondreja, Instytut nigdy nie dążył do osiągnięcia dominującej pozycji w ramach Euroregionu:

„Byliśmy ważnymi doradcami w momencie jego powstawania, ponieważ udało nam się wpływać na działania integracyjne organizacji samorządowych. Czuję, że w chwili obecnej rola instytutu maleje. Nie dalej niż w ciągu dwóch lat już nas tu nie będzie i instytut zajmie się na przykład problematyką praw mniejszości narodowych”.

WSPÓLNY ORGAN DORADCZY I KOORDYNUJĄCY

Wstęp do Statutu Euroregionu Karpaty zawiera następujące stwierdzenia:

„Przygraniczne regiony Węgier, Polski, Słowacji i Ukrainy, rozciągające się na obszarze Karpat, wzdłuż rzeki Cisy i terytoria przyległe, w zgodzie z zasadami równości i obopólnych korzyści, reprezentowane przez organa, które podpisały niniejszą umowę, tworzą na jej mocy międzyregionalne stowarzyszenie Euroregion Karpaty. Jest ono wspólnym organem konsultingowym i koordynującym, którego celem jest wspieranie transgranicznej współpracy pomiędzy regionami przygranicznymi członków stowarzyszenia, w zgodzie z europejską konwencją o ponadgranicznej współpracy pomiędzy społecznościami lub zarządami terytorialnymi”.

Wielu słowackich i rumuńskich oponentów Euroregionu błędnie broni stanowiska, że podpisanie powyższego Statutu i Deklaracji Politycznej ministrów spraw zagranicznych w Debreczynie doprowadziło do stworzenia nowej „ponadnarodowej i ponadpaństwowej instytucji politycznej”, która zarządzana będzie przez grupę węgierskich rewizjonistów. Znany słowacki historyk i specjalista w zakresie stosunków słowacko-węgierskich Ladislav Deak posuwa się aż do twierdzenia, że:

„Region ten ma stworzyć specjalny organ samorządowy, tak zwaną radę, która będzie najwyższym organem zarządzającym. Węgry pragną, aby rada ta była wyłączona spod suwerennej władzy rządów poszczególnych państw oraz chcą zająć w niej pozycję decydenta. Następnie postawiłyby one wniosek o referendum, w którym obywatele poszczególnych części zdecydowałiby na zasadach plebiscytu, gdzie pragną mieszkać”.

Jeszcze bardziej „tragiczna” dla Słowacji jest wizja deputowanego Rady Narodowej Republiki Słowackiej, także historyka, Antona Hlinki (Słowacka Partia Nationalistyczna). Na konferencji dotyczącej „małej wojny” pomiędzy Węgrami i Słowacją w 1939 r. scharakteryzował on Euroregion Karpaty jako następną próbę dokonania przez siły zewnętrzne podziału Słowacji i kontynuację polityki Dvorczaka z lat 1918 - 1919, która zaowocowała utworzeniem tak zwanej Republiki Wschodniosłowackiej (!). Pojawia się więcej językowych gaf i pogroźek tego typu, wynikających z braku wiedzy na temat Euroregionu, a osoby je podtrzymujące nie zdają sobie sprawy, jak bardzo szkodzą obrazami Słowacji na forum międzynarodowym.

Statut Euroregionu Karpaty wyraźnie stwierdza, że jest on stowarzyszeniem dobrowolnym obszarów pogranicznych i organizacji samorządowych, które są niezależnymi jednostkami prawnymi. W żadnym przypadku nie jest on „ponadnarodową i ponadpaństwową instytucją polityczną”. Ten sam statut wyjaśnia, że terytorium Euroregionu obejmuje części czterech państw – Węgier, Polski, Słowacji i Ukrainy. Włączone są do niego cztery prowincje węgierskie (Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Satmar-Berehovo, Hajdú-Bihar i Heves). Transkarpacki region Ukrainy, sześć prowincji wschodniosłowackich (Bardějov, Svidník, Humenné, Michalovce, Trebišov, Vranov, do których od niedawna dołączyły Miasto Košice, Region Košice i Prešov) oraz polskie województwo przemyskie i krośnieńskie. Pierwotnie oczekiwano także udziału Rumunii, ale kraj ten, jak wiadomo, uzależnia swoje przystąpienie do Euroregionu, od oficjalnej deklaracji rządu węgierskiego, że nie zgłosi on żadnych dążeń separatystycznych w stosunku do członków Euroregionu, z którymi

sąsiaduje oraz od podpisania nowego porozumienia między państwami, w którym Budapeszt zagwarantowałby aktualną granicę rumuńsko-węgierską.

Cały Euroregion Karpaty obejmuje 60 tys. km², zamieszkałych przez ponad 6 mln ludzi. Największa część tego obszaru i największa liczba ludności znajduje się w granicach Węgier. Część Słowacji przynależąca do Euroregionu liczy 10 252 km² i 1,2 mln mieszkańców. Być może fakt ten stanowi argument dla przeciwników Euroregionu, twierdzących że inicjatywa ta nie jest oddolna, ale inspirowana jest przez stronę węgierską, która posługuje się ideą integracji, aby naruszać integralność sąsiednich państw. Nie mogę powstrzymać się od pytania, jak wobec tego – jeśli Euroregion Karpaty jest narzędziem w rękach węgierskich rewizjonistów – można aprobować projekt trójkąta Bratysława-Wiedeń-Gyor, tak bardzo popierany przez rząd słowacki?

CHARAKTERYSTYKA EUROREGIONU

W deklaracji politycznej ministrowie spraw zagranicznych stwierdzili:

„My, ministrowie spraw zagranicznych Republiki Węgierskiej, Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy, uznając dążenie ludów Europy do swobodnej komunikacji i współpracy, dla utrzymania trwałych związków opartych zarówno na tradycyjnej europejskiej demokracji politycznej i wartościach kulturowych, jak i na zasadach oraz doświadczeniach gospodarki rynkowej, a także doceniając znaczenie współpracy przygranicznej w redukcji skutków istnienia granic państwowych, spotkaliśmy się w mieście Debreczyn, aby wyrazić pełne poparcie naszych rządów dla dążenia organizacji samorządowych i lokalnych organów zarządzających na obszarze Karpat i rzeki Cisy do utworzenia Euroregionu Karpaty jako pewnego rodzaju podstawy dla utrzymania trwałej współpracy różnych jednostek z terenu Węgier, Polski, Słowacji i Ukrainy.

Potwierdzamy, że Stowarzyszenie to otwarte jest dla społeczności i organizacji terytorialnych z obszaru Rumunii. Cieszymy się z ich gotowości i woli przyłączenia się do Euroregionu Karpaty. Deklaracja ta pozostaje otwarta do podpisania ze strony Rumunii i Słowacji”.

Oceniając działalność ekonomiczną tego Euroregionu musimy stwierdzić, że wszystkie jego podmioty doświadczają centralistycznej polityki rządów państwowych i wysokiego bezrobocia wahającego się w granicach od 19 do 25 procent. Biorąc pod uwagę infrastrukturę, najgorsza sytuacja panuje w Transkarpatach, najlepsza we wschodniej Słowacji i północno-wschodnich Węgrzech. W zakresie turystyki dominują węgierskie prowincje Eger, Miskolc i Debreczyn, w przemyśle wschodnia Słowacja, w produkcji rolnej Węgrzy. Jeżeli porównamy poszczególne waluty, to najsilniejszą pozycję w regionie ma słowacka korona, a następnie węgierski forint, polski złoty i ukraiński karbowaniec. Jeżeli chodzi o napływ zagranicznego kapitału, to wschodnia Słowacja i Transkarpaty znacznie pozostają w tyle za swoimi węgierskimi i polskimi partnerami. W handlu najbardziej uprzywilejowane są Transkarpaty, ponieważ posiadają one jednakowo rozwiniętą współpracę ze wszystkimi partnerami w Euroregionie. Prowincje słowackie handlują głównie z Polską i Transkarpatami; węgierskie najintensywniej z Transkarpatami i w mniejszym stopniu ze Słowacją.

STRUKTURA EUROREGIONU

Naczelnym organem Euroregionu jest rada składająca się z 12 członków: po trzech przedstawicieli każdej ze stron, w tym po dwóch reprezentujących organizacje samorządowe i po jednym pełnomocniku rządu krajowego. Rada wybiera na okres jednego roku sekretarza generalnego, negocjuje i zatwierdza wspólne projekty, ich finansowanie i realizację. Podejmuje także decyzje dotyczące nowych członków Euroregionu oraz jego ewentualnego rozszerzenia lub zawężenia terytorialnego. Przedstawiciele rządów krajowych i ministerstw spraw zagranicznych mogą brać udział w działalności rady. Dodatkowymi organami Euroregionu są sekretarz generalny i trzy stale pracujące komisje: ekonomiczna, ekologiczna i komisja współpracy międzyludzkiej.

Na początku kwietnia 1993 r. rada wybrała na swym posiedzeniu w Krasicy pierwszego sekretarza generalnego. Został nim mgr Adam Pędziół, wojewoda krośnieński. Jest on młodym prawnikiem, zwolennikiem thatcheryzmu i bliskiej współpracy pomiędzy Polską, Słowacją i Ukrainą. Był on zdecydowanym przeciwnikiem prób przeforsowania przez węgierskich członków komitetu przygotowawczego takiej nazwy euroregionu, w której znalazłby się zwrot „Karpacko-Ciski”, bowiem zależy nam głównie na współpracy na obszarze Karpat, a nie w rejonie rzeki Cisy, zamieszkałym głównie przez Węgrów. Wybór Adama Pędziola potwierdził równocześnie wzajemną polsko-słowacko-ukraińską współpracę. W rezultacie Węgrzy mieli do wyboru albo wyrzeczenie się swych nierealistycznych planów albo wyłączenie się z procesu integracji Karpat.

Zgodnie ze statutem siedziba sekretarza generalnego znajduje się w jego kraju macierzystym. Adam Pędziół za siedzibę swoją obrał niewielkie miasto Sanok, leżące na południowym wschodzie Polski, nieopodal Przemyśla i granicy polsko-ukraińskiej. Jego biuro jest wspierane finansowo przez IEWS. Do pomocy ma czterech asystentów i czterech oficjalnych pełnomocników instytutu².

PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ

Według Antona Ondreja krytycy Euroregionu Karpaty twierdzili, że tworzenie jakiegokolwiek euroregionu mija się z sensem, o ile nie istnieją konkretne plany wzajemnej współpracy przygranicznej, że nie można dokonać integracji, nie posiadając żadnego projektu. Teraz stworzono ramy prawne do prowadzenia działalności konstytuującej Euroregion. W chwili obecnej naczelnym zadaniem jest wybranie spośród wielu przedstawionych projektów pięciu albo sześciu, których realizacji nie można już odkładać, i rozpatrzenie możliwości ich sfinansowania. Po ostatnich dyskusjach w Krasicy wiadomo już, że pierwsze projekty Euroregionu dotyczyć będą ekologii, ochrony dóbr kultury, turystyki, otwarcia nowych przejść granicznych, stworzenia międzyregionalnego banku inwestycyjnego. Oczekiwane jest znaczne wsparcie z Rady Europy oraz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

Blіsza charakterystyka poszczególnych projektów oraz sprawa pomocy finansowej miała być tematem rozmów na spotkaniu rady w Uzhorodzie.

² Od 29 grudnia 1993 r. funkcję sekretarza generalnego pełni Pał Viragh – Węgier, a siedziba Euroregionu Karpaty znajduje się w Debreczynie [przyp. redakcji].

UKRAINA

Specjalni przedstawiciele uniwersytetu w Uzhorodzie oraz regionalnych i państwowych organów samorządowych we współpracy z Uniwersytetem Georgia w USA i Europejskim Centrum IEWS w Atlancie przedstawili projekt stworzenia Centrum Reform Administracji Publicznej w Uzhorodzie. Jego siedziba znajdować się będzie w murach uniwersytetu, a działalność obejmować będzie organizację programów szkoleniowych dla pracowników lokalnych i regionalnych organów samorządowych.

WĘGRY

Spośród wszystkich państw Węgry przedstawili najszerzą ofertę. Jest to projekt współpracy w programie tomografii pozytronowej (*PET*) dla badań funkcji fizjologicznych struktur mikroanatomicznych. Szef regionalnego dowództwa policji w Eger proponował wymianę informacji dotyczących narkotyków, nielegalnej imigracji i przemytu z kompetentnymi jednostkami policji na terenie Słowacji, Transkarpat i południowo-wschodniej Polski. Ekolodzy z prowincji Szabolcs-Satmar-Berehovo chcieliby współpracować w zakresie katastrof ekologicznych i w badaniach jakości wody w rzekach Cisa, Bodrog, Hornád, Slaná i Sajó, które przepływają przez tereny kilku państw członkowskich. Propozycja regionalnego dowództwa obrony cywilnej w Miskolcu i Nyíregyháza w celu opracowania zasady współpracy z partnerami na terenie Słowacji i Transkarpat jest bardzo interesująca.

POLSKA

Polska zaprezentowała ogromnie interesujący projekt, zatytułowany „Wschodnie Karpaty, płuca Euroregionu”, a dotyczący utworzenia międzynarodowego rezerwatu biosfery na terenie Karpat. Projekt ten będzie sponsorowany przez UNESCO, Bank Światowy i Fundację McArthur.

SŁOWACJA

Słowacja oferuje dwa interesujące projekty. Stworzenie Instytutu Karpackiego w Koszycach, ukierunkowanego na etnograficzne badania regionu Karpat oraz międzynarodowego seminarium w Bardejovske Kupele-Spas dotyczące drewnianych kościołów Euroregionu.

SZANSA DLA SŁOWACJI, PROBLEMY Z CZŁONKOSTWEM

W deklaracji politycznej ministrów spraw zagranicznych czytamy m.in.:

„Jesteśmy przekonani, że stworzenie Euroregionu Karpaty ogromnie przyczyni się do wzmocnienia stosunków przyjacielskich, pomoże podnieść standard życia mieszkańców tego regionu oraz wspomże realizację deklaracji końcowych Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, uchwalonych w Helsinkach w 1975 r., a także Paryskiej Karty Nowej Europy, podpisanej w 1990 r. oraz innych dokumentów konferencji helsińskiej. Wspomże także wysiłki Rady Europy i Wspólnoty Europejskiej zmierzające do rozwoju współpracy regionalnej”.

Deklarację tę podpisali w Debreczynie jedynie trzech ministrowie – Węgier, Czech i Polski. Przewodnicząca Rady Europy Catherine Lalumiere wyraziła nadzieję, że deklaracja ta zostanie podpisana także przez ministra spraw zagranicznych Słowacji. Nie nastąpiło to jeszcze. W rezultacie Słowacja zaakceptować musi status członka stowarzyszonego, a nie rzeczywistego Euroregionu. W praktyce oznacza to, że przedstawicielom Słowacji przynależne są wszystkie prawa i obowiązki członka rzeczywistego, poza prawem do wysuwania własnego kandydata na stanowisko sekretarza generalnego, choć mają prawo głosować na jednego z przedstawionych kandydatów, oraz że nie mogą ubiegać się, aby siedziba Euroregionu znajdowała się na terenie ich kraju. Stan taki trwać będzie przez jeden rok. Potem Słowacja może poprosić radę o przyznanie pełnego członkostwa, albo straci dotychczasowy status.

Fakt, że Słowacja nie potrafi jednoznacznie opowiedzieć się za przynależnością do Euroregionu, czego skutkiem było niepodpisanie Dokumentów Debreczyńskich, oznacza równocześnie, że pozbawiła się ona stanowiska aktywnego współpracy „nowych Karpat” i zmanifestowała odmiennosc swojego spojrzenia na sprawy integracji europejskiej. Z jednej strony wyraża to jej chęć włączenia się do Rady Europy i zachodnioeuropejskiej struktury ekonomicznej, ale z drugiej świadczy, iż nie chce ona otworzyć się dla powstającej wspólnoty karpackiej. Mniej lub bardziej ignoruje się ją i poszukuje wątpliwych wymówek, które następnie przedstawiane są jako ważne argumenty usprawiedliwiające nieobecność Słowacji w Euroregionie Karpaty. Wraca się do historycznej paranoi i wizji „odrodzenia się Wielkich Węgier”, lub też utrzymuje, iż Słowacja nie posiada koncepcji regionalnej polityki rządu centralnego i nie zakończyła jeszcze procesu terytorialnej restrukturyzacji kraju. Stanowisko takie niweczy szanse Słowacji i słowackich biznesmenów na uzyskanie wpływów także na terenie Węgier i przyczynia się do nadania całej sprawie charakteru sporu politycznego. Jednakże popracie dla idei euroregionu we wschodniej Słowacji wzrasta i równocześnie wzrasta niechęć do „Bratysława-centryzmu” i nieudolności biurokracji państwowej. Lepiej byłoby, aby kwestia Euroregionu Karpaty nie stała się sprawą sporną w czasie kampanii wyborczej i nie doprowadziła do rozczarowania Słowacją na forum Rady Europy.³

RÓBERT MATEJOVIČ
Koszyce (Słowacja)

Tłumaczenie: Joanna Dankowska

WSPÓŁPRACA PARTNERSKICH MIAST FRANKFURTU N. ODRĄ I SŁUBIC

Współpraca partnerskich miast Frankfurtu n. Odrą i Słubic jest przykładem zagranicznych stosunków na szczeblu lokalnym nie tylko w odniesieniu do granicy niemiecko-polskiej.

³ Na siódmym posiedzeniu rady Euroregionu Karpaty, które odbyło się w dniach 25-26 lutego 1994 r. w Debreczynie przyjęto uchwałę, na podstawie której członkostwo Słowacji przedłużono na dalsze dwa lata [uzupełnienie autora].